

CONSIDERENTE SEMNIFICATIVE ÎN FORMAREA COMPETENȚEI SOCIOEMOȚIONALE A STUDENȚILOR PEDAGOGI

CUCEREAVÎ Elena,

doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
ORCID: 0000-0001-8539-8561, e-mail: lenasiminel@mail.ru

RUSU Elena,

doctor, conferențiar universitar, Catedra Științe ale Educației și Management,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova,
ORCID: 0000-0002-3732-4880, e-mail: elenarusu003@gmail.com

Rezumat. *Complexitatea și provocările societății contemporane face ca competența socioemoțională să fie practică tot mai des în context educațional. Specificul manifestării competenței socioemoționale a studenților pedagogi vizează în mare măsură comportamentul socio-afectiv, atitudinile față de reușitele obținute, gestionarea energiei emoționale, integrarea în mediul universitar, orientarea emoțională pozitivă, rezistența la situații stresante, compasiunea, expresivitatea și profunzimea emoțională, gradul de implicație emoțională în relații cu alte persoane.*

Cuvinte cheie: *competență socioemoțională, comportament, studenți, mediu educațional.*

Abstract. *The complexity and challenges of contemporary society make socio-emotional competence more and more often practiced in an educational context. The specific manifestation of the socio-emotional competence of pedagogical students is largely related to socio-affective behavior, attitudes towards achievements, emotional energy management, integration into the university environment, positive emotional orientation, resistance to stressful situations, compassion, expressiveness and emotional depth, degree emotional involvement in relationships with other people.*

Keywords: *socio-emotional competence, behavior, students, educational environment.*

Transformările actuale declanșate în pregătirea profesională inițială a cadrelor didactice a demonstrat că în domeniul formării *competenței socioemoționale*, ca principiu de evaluare a performanțelor și ca parte indispensabilă a integrării personalității și profesionalizării studenților pedagogi mai există unele reticențe.

Dezvoltarea insuficientă a *competenței socioemoționale* a cadrelor didactice generează curențe semnificative în dezvoltarea profesională, dezvoltarea personală, gestionarea eficientă a procesului educațional, managementul emoțiilor, rezolvarea situațiilor complexe, relaționarea socioemoțională pozitivă, luarea deciziilor corecte și responsabile în activitatea educațională.

Competența socioemoțională se referă la capacitatea de a trăi și activa împreună cu alți oameni, în locuri unde comunicarea este importantă, iar munca în echipă este esențială, în mediile multiculturale etc. Competența socioemoțională include mai multe componente, de exemplu: spiritul de echipă, capacitatea de adaptare la mediile multiculturale, empatia, o bună capacitate de comunicare, capacitatea de a soluționa conflictele și de a coopera, capacitatea de autoreglare a emoțiilor și capacitatea de a realiza scopurile în mod eficient etc.

Competența socioemoțională asigură o bună funcționalitate a însușirilor comportamentale la nivelul constructelor autoreglării și a relațiilor interpersonale. Prezența competenței socioemoționale la cadrele didactice, determină profunzimea și temeinicia integrității afective a profesorului, incluzând componente de ordin *emoțional*, *intelectual* și *reglatorii*, convertite în procesul de realizare a scopurilor profesionale și aspirațiilor personale [8, p. 93].

Competența socioemoțională poate prezice o carieră satisfăcătoare și un leadership eficient. Astfel, *implicațiile specifice* la baza cărora stă competența socioemoțională și spre care s-ar cuveni să se aspire într-o activitate didactică trebuie să includă:

□ **dezvoltarea carierei** – posedarea unei mentalități sănătoase, aprecierea adecvată și echilibrată a acțiunilor și stărilor sale emoționale, exploatarea rezonabilă a cunoștințelor, emoțiilor și statutului său social;

□ **dezvoltarea abilităților manageriale** – posedarea abilităților de control, corecție și persuasiune, de comunicare eficientă intra și interpersonală, abilități de gestionare corectă a conflictelor și situațiilor social-emoționale dificile;

□ **dezvoltarea abilităților lucrului în echipă** – posedarea conștiinței sociale, a responsabilității colective, a empatiei, a capacităților de cooperare, precum și aptitudinea de a construi și menține relații benefice cu cei din jur.

Educația ce include competența socioemoțională pornește de la faptul că totalitatea acțiunilor cadrelor didactice - atât cele care privesc chestiunile importante cât și cele mărunte, de fiecare zi, - *permite să creăm un echilibru mai sănătos în relațiile noastre cu cei din jur.*

Desigur, că activitatea cadrului didactic implică într-o foarte mare măsură competența socioemoțională evocând obținerea unor performanțe superioare. Cu toate acestea este un fapt și o realitate că în prezent majoritatea angajărilor se fac pe baza interviului, care urmărește să aprecieze tocmai abilitățile socioemoționale ale persoanei.

Competența socioemoțională este o realitate dinamică și flexibilă, greu de surprins și de cuantificat. De aceea, pentru o înțelegere adecvată a conceptului de competență socioemoțională și a modalităților prin care aceasta se poate forma e nevoie de câteva precizări:

- ✓ Competența socioemoțională se afirmă într-un context didactic profesional real;

✓ Competența socioemoțională evoluează treptat, se situează într-un continuum, care merge de la simplu la complex;

✓ Competența socioemoțională se fondează pe un ansamblu de resurse, abilități, aptitudini, și atitudini derivate din emoții, sentimente, situații afective, relații sociale;

✓ Competența socioemoțională este un proiect, o finalitate fără sfârșit;

✓ Competența socioemoțională este considerată competență *acțional - situațională*, adică se construiește prin acțiunile persoanelor în situație și presupune că ansamblul resurselor la care se va face apel să fie în întregime contextualizate în situație.

În accepțiunea lui M. Argyle [apud: 5] - competența socioemoțională diferă de la o persoană la alta, iar diferențele individuale, fiind date de o serie de caracteristici, printre care: *sexul, vârsta, clasa socială, trăsăturile de personalitate*.

La studenți competența socioemoțională este în permanentă schimbare, ea evoluând odată cu vârsta, datorită influențelor exercitate permanent din partea mediului social, a mediului academic, a familiei, a grupului de prieteni și colegi etc. Trecerea de la etapa adolescenței la etapa studenției produce transformări atât cantitative, cât și calitative în comportamentul social și emoțional al studenților. Astfel, se integrează tot mai mult așa calități ca: toleranța, asertivitatea, empatia, conștiința socială etc.

O implicație importantă în formarea competenței socioemoționale la studenții pedagogi îl joacă *sexul*. Unele studii [1; 4], relevă că studenții bărbații sunt mai *asertivi* și mai *toleranți* decât studentele femei, *acționând mai bine în interes propriu, apărându-și punctul de vedere fără o anxietate exagerată, exprimându-și emoțiile și sentimentele în mod sincer fără a le afecta sau a le nega pe ale celorlalți*. Comportamentele nonverbale ale studenților bărbați reflectă asertivitatea mai accentuată a acestora. Studentele femei au rezultate mai bune în ceea ce privește empatia, cooperarea și atenția acordată celorlalți. Faptul că, competența socioemoțională diferă în funcție de sexul studenților se poate explica prin stereotipurile existente în societate și socializarea diferită a lor. Argumente plauzibile, în acest sens sunt reflectate în studiile V. Robu [7], care demonstrează că fetele și băieții sunt tratați în mod diferit: părinții acordă mai multă independență băieților, stimulând inițiativa și îi încurajează să intre în competiție cu ceilalți, însă sunt mai tandri cu fetele, le ceartă mai puțin și le supraveghează mai îndeaproape. Ulterior, băieții manifestă tendința de a urma exemplul tatălui, iar fetele pe cel al mamei [7, p. 67].

În studiile prezentate de E. Miller [apud: 5] este susținută ideea că formarea și manifestarea competenței socioemoționale depinde și de *clasa socială*. E. Miller afirmă că cei care aparțin clasei de mijloc sunt mai empatici, mai gratifianți, se exprimă mai ușor din punct de vedere verbal, țin mai mult cont de punctul de vedere al interlocutorilor și dau dovadă de o mai mare capacitate de

înțelegere a situațiilor sociale. Aceste diferențe apar chiar și atunci când este controlat efectul variabilei inteligenței generale.

Dobândirea competenței socioemoționale depinde mult și de *trăsăturile de personalitate*. Unul dintre factorii de personalitate care au fost analizați, în legătură directă cu formarea și dezvoltarea competenței socioemoționale, a fost *extraversiunea*. M. Constantinescu a arătat că indivizii extraverti sunt mai prietenoși și mai generoși, înfruntând situațiile sociale și emoționale, fiind convinși că se vor înțelege bine cu ceilalți. După M. Constantinescu, aceștia aprobă, complimentează, pun întrebări, găsesc puncte comune, spun oamenilor pe nume, răspund cu un feed-back constructiv, vorbesc despre lucruri agreabile au umor, în fine ei sunt mai cooperanți și mai asertivi, zâmbesc și privesc mai mult, reduc distanța față de interlocutori [2, p. 89].

Prezența *nevrotismului* sau instabilității emoționale este încă o implicație semnificativă în formarea competenței socioemoționale, fiind asociată cu anxietatea socială, cu absența încrederii în sine, cu o jenă legată de conștiința de sine [1, p. 52]. B. Schlenker și M. Leary au arătat că persoanele anxioase se îndoiesc de abilitățile lor socioemoționale și își stabilesc standarde nerealiste. Ei au descoperit că persoanele care aveau greutate în obținerea sprijinului social și emoțional erau pesimiste, intolerante, ostile, introvertite, având o stimă de sine scăzută [apud: 1].

Studentii care suferă de anxietate socială sunt mai puțin competenți sociali și emoționali, întrucât vorbesc mai puțin, zâmbesc mai puțin, se exprimă mai greu și se agită mult, evită situațiile sociale și emoționale, mai ales pe cele care le creează dificultăți sunt mai puțin asertivi, așteptându-se ca propriile lor manifestări sociale și emoționale să aibă urmări negative.

Experiența privind *relațiile interpersonale* este un alt factor care îi diferențiază pe studenți în ceea ce privește formarea și manifestarea competenței socioemoționale. Cu cât un student are o experiență de comunicare interpersonală mai bogată, cu atât are și o abilitate mai bună de a emite judecăți potrivite în ceea ce-i privește pe ceilalți, face față cu rapiditate situațiilor diverse [7, p. 122].

Competența socioemoțională este importantă datorită efectelor pe care le are asupra relațiilor și, ca urmare, asupra sănătății, fericirii și eficacității în muncă profesională și cea personală a fiecăruia. Astfel, studenții care își dezvoltă competența socioemoțională, reușesc să obțină mai ușor sprijin social din partea familiei, a prietenilor și a colegilor, ei se pot înțelege mai bine pe sine, iau în considerare lumea înconjurătoare, construiesc relații semnificative de durată și sprijină schimbările pozitive, au un avantaj considerabil în a face față provocărilor personale și profesionale.

Dezvoltarea competenței socioemoționale se exprimă în asimilarea cunoștințelor și aptitudinilor necesare pentru realizarea cu succes a activităților educaționale în situații cunoscute, precum și în cele nesigure, problematice, minimalizând reacțiile frustrante, care pot fi observate atunci când cerințele și așteptările sunt prea mari. De asemenea, prezența competenței

socioemoționale va asigura un nivel înalt de flexibilitate în gândire și comportament, reacționare corespunzătoare la schimbări, optimizând procesul de adaptare în diferite medii [6, p. 31].

Utilizarea eficientă a informațiilor cu încărcătură socioemoțională are un rol deosebit în procesul adaptării și în atingerea confortului emoțional personal. Competența socioemoțională stă la baza încrederii în propria persoană. Stima de sine, imaginea de sine, capacitatea studenților de-a rezolva sarcinile propuse sunt dependente atât de competențele emoționale cât și de competențele sociale. Legătura dintre aceste competențe este gestionarea lor, deoarece reglarea propriilor emoții și ale celorlalți este deosebit de importantă pentru inițierea și menținerea relațiilor sociale [7, p. 35].

În concluzie putem afirma că, cunoașterea procesului formării *competenței socioemoționale* oferă posibilitatea unei percepții mai clare a profilului de *competenței socioemoționale* a studenților pedagogi, proiectarea și modernizarea curriculumului de formare profesională inițială, sporirea randamentului competențelor necesare activității educaționale, trasarea perspectivelor exploatării potențialului și aplicării strategiilor de dezvoltare a *competenței socioemoționale*. Prezența competenței socioemoționale la cadrele didactice în formare este apreciată ca un imperativ actual și valoros, care le va garanta studenților pedagogi competențe emoționale deja consolidate, încât activitățile didactice în care se vor implica pe viitor, să se desfășoare eficient, productiv și acceptabil încă de la începutul carierei pedagogice.

Bibliografie:

1. CALUSCHI, M., *Probleme de psihologie socială*. Iași: Editura Cantes, 2001. 250 p. ISBN 973-8173-19-1.
2. CONSTANTINESCU, M., *Competența socială și competența profesională*. București: Economică, 2004. 352 p. ISBN 973-709-053-5.
3. DIACONU, M. *Competențele profesiei didactice*. Sibiu: Editura POLSIB, 2002 <https://didactika.files.wordpress.com/2008/05/profesiadidactica.pdf>.
4. JOIȚĂ, El. (coord). *Formarea pedagogică a profesorului. Instrumente de învățare cognitiv-constructivistă*. Ediția II. București: EDP, 2008, 399 p. ISBN 978-973-30-2338-8.
5. MOSCOVICI, S. (coord.). *Psihologia socială a relațiilor cu celălalt*. Iași: Editura Polirom. 1998. 256 p. ISBN: 973-683-071-3.
6. PĂUN, E. *Profesionalizarea carierei didactice. Standarde profesionale pentru profesia didactică*, București: Editura CNPP, 2002. 177 p. ISBN 978-606-625-394-9.
7. ROBU, V., *Competențe sociale și personalitate*. Iași: Editura Lumen. 2011. 155 p. ISBN 978-973-166-297-8.
8. RUSU, E. *Formarea inteligenței emoționale a studenților pedagogi*. Chișinău: Tipografia Garamond-Studio, 2015. 218 p. ISBN 978-9975-115-61-2.

9. МАНОЙЛОВА, М.А. *Развитие эмоционального интеллекта будущих педагогов*. Псков: ГТГПИ, 2004. 60 стр. ISBN 5-87854-309.
10. ЮСУПОВА, Г.В. *Состав и измерения эмоциональной компетентности*. Диссертация соискание ученой степени канд. псих. наук. Казань: 2006 <https://www.dissereat.com/content/sostav-i-izmerenie-emotsionalnoi-kompetentnosti>.

CZU: 37.032:159.9

DOI: 10.46727/c.v2.1-2-10-2022.p188-192

PERSONALITY OF CONSULTANT DURING THE WAR: CHALLENGES AND EXPECTATIONS

DVORNICHENKO Larysa,

Candidate of Philosophical Science, Associate Professor,

Department of Psychology, Sumy State Pedagogical University named after

A. S. Makarenko, Sumy, Ukraine,

ORCID: , e-mail:

Abstract. *The article reveals the specifics of the professional activities of a psychologist-consultant during the war. The need to develop self-help skills for coping with emotional stress while working with people has been noted. The types of suffering as a result of military aggression have been examined. The conditions for the formation of counseling skills in wartime and the methodological possibilities of psychology and therapy during the crisis caused by the war are analyzed. The perspectives of the existential worldview are determined by the formation of the maturity of the consultant's personality.*

Keywords: *crisis, self-help, sustainability, existential worldview, existence, being, fundamental motivations, maturity of a consultant.*

Introduction

The events of recent months have changed not only Ukraine, but also the world. A person's awareness of the danger that arises during the war forces one to reassess values, affects one's worldview and rethinks one's place in professional activity.

War has changed a person's life world. It has spun up the psychodynamics of the individual, and reinforced such existential facts as death and absurdity. Awareness of the threat to life, senselessness of behavior and decisions has led to experiencing a crisis.